

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Împare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Congresul preoțesc în Arad

(S. S.) Problema cea mai de căpetenie care se pune azi în orice țară, dar mai ales la noi, este refacerea totală a sufletelor, a conștiințelor și a culturii religioase, așa de mult sdruncinate de cataclismul războiului.

Și acest lucru se poate face numai prin muncă intensivă, la care să participe toate mințile luminate și toate energiile bine pregătite, ale preoției noastre.

Toți oameni de bine, toate persoanele puse în poziții nalte și responsabile, sunt bine convinși că balansarea contrastelor dintre oameni și restabilirea armoniei sociale așa de mult dorită, se poate realiza numai și numai cu ajutorul și puterea cuvântului lui Dumnezeu, dat preoției de mântuitorul Christos prin cuvintele: „Indrăzniți eu am biruit lumea“.

— Conștiu de chemarea sa, clerul ortodox român din Ardeal și peste tot din România întregită, arată o manifestare tot mai intensivă în direcția luminării poporului. Din diferitele rapoarte și corespondințe publicate în organele noastre bisericești, se constată că preoția noastră lucră și în lumea haotică de azi se străduiește ca prin puterea cuvântului Dumnezeu, să limpezească tulburarea sufletelor și neconținut să fie conștiințele oamenilor plecate naintea justiției divine. Patimile cari fuseseră ascunse în faldurile inimilor și au fost răscolite, trebuesc închise din nou. Seninul trebuie readus în sufletul mulțimei.

Doar știm că puterea morală este puterea cea mai durabilă și excelentă, fără care puterea politică nu ar fi decât forță și violență, disordine și anarhie. Puterea cu care lucrăm noi, este divină și providențială. Pe când dispar regate și imperii și le iau locul altele, biserica stă neclintită ca un far de granit în mijlocul valurilor, cari se rostogolesc în neant.

Animată preoția noastră de sentimentele cele mai religioase și de patriotismul cel mai avansat, nu se mulțumește numai cu îndeplinirea serviciilor rituale, ci își canalizează cu dibăcie toate forțele morale și intelectuale în alvia muncii cinstită — pusă cu maximul de desinteresare — în serviciul bisericii și neamului.

Ne bucură foarte mult că comitetul central al Asociației clerului „Andrei Șaguna“ a luat laudabila hotărâre ca congresul preoției din Ardeal, fixat pe zilele de 23 și 24 Octomvrie n., să se ție în orașul nostru Arad. Preoția diecezei noastre va avea fericirea de a savura povește și învățăminte folositoare pentru viața pastorală, dela cei mai erudiți bărbați ai bisericii noastre.

Inzistăm mult ca preoția diecezei noastre să se prezinte la congres în corpore ca să dăm dovadă că suntem la înălțimea chemării și conștii de importanța acestor momente scumpe pentru noi.

Avem preoți cărora nu li-s'a dat posibilitatea să participe la congresul preoțesc. Momentul este sosit.

Roadele congreselor preoțești sunt deja cunoscute: o apropiere între slujitorii sf. altar, o coborâre a lor mai adâncă în viața poporului.

Războiul ne-a adus și multe rele, ca de pildă: rățacirea adventistă și baptistă, apoi o slăbire a legăturilor familiare, precum și dorința de-a trăi o viață mai ușoară cu mai puțină muncă. De aceea comitetul asociației clerului nostru, a însărcinat pe preoții mai dibaci, ca la acest congres să vină cu dizertații din domeniul acesta. Astfel vom auzi teme:

1. *Misiunea internă a bisericii.* Cum putem duce pe Christos în mijlocul credincioșilor nostri?

2. *Biserica și viața socială.* Cum poate contribui Biserica noastră la îmbunătățirea vieții sociale în parohie ?

3. *Atitudinea bisericii* noastre față de cei de alte credințe ?

Aceste dizertații vor fi edificatoare și interesante căci sunt lucrate de preoți harnici dela sate pe baza experiențelor din viața pastorală.

Iată deci că clerul nostru înțelege perfect că după împlinirea visului nostru de veacuri pentru care și-a dat tributul de muncă și jertfă cu cea mai mare abnegație, i-se deschide un câmp de lucru mai intenziv, unde trebuie să tragă brazdă cu îndemnarea plugarului harnic și dibaciu.

În aceasta vedem noi importanța congresului nostru preoțesc ce se ține în orașul nostru.

Salutăm cu drag în gloriosul Arad pe toți cei ce vin la acest congres în numele Domnului.

Tăria noastră este Dumnezeu.

Din Istoria Diecezei Aradului.

Contribuțiuni nouă 1815—1829.

(Urmare.)

Cu toate că Nicoară — Iorgoviciul ungarilor — dorind dorea să fie el episcop la Arad, totuși văzând că denumirea va întârzia încă multușor, a făcut tot posibilul, ca să nu se pună administratori sârbi, ci români.

Știind bine că pe Vulcan îl vor consulta cei în drept și în privința asta, îl roagă de cu vreme, ca să „cerceteze bine“ și apoi iarăș: „pentru administrator mă rog să aibi privință“. Nicoară e de părerea, că nime nu poate fi mai chemat să fie administrator eparhial, ca tocmai „Fogorușanul“, cum îl numește el.

„Bine sau rău am făcut nu știu, asta una știu, că e român și cel mai rău român, e mai bun pentru români, decât cel mai bun sârb“.

Instituirea lui Ioanovicu ca administrator a cerut-o Nicoară²⁷⁾ și în o audiență particulară, la arhiducele Reiner; care i-a și promis-o.

²⁷⁾ Radu 276; 277 și 334. La Reiner a fost în persoană în vara 1815 și Tichindeal ca să poată publica fabulele sale. *Iorga* Ist. lit. sec. 18. o. c. II. 427. zisa ceea „lăgădașul domnilor, bucuria proștilor“.

Adaugem, că cu Reiner coresponda și Vulcan, în profitul reușitei lui Nicoara.

În maiu 1814, fiind încă viu Avacumovici, deși cum s ar zice, cu un picior în groapă, românii ungureni, sub conducerea lui Tichindeal și ajutați puternic și în tot chipul de Vulcan, făcură trebuitorile demersuri, pentru a-și alege episcop național.

Împăratului arăta și în adevăr și avea toată bunavoință pentru a mulțami pe românii săi. Procancelarul Koháry, consiliul de război, locotenenta, Rhédey prefectul Bihoriei și alți potențați țin însă parte sârbilor,²⁸⁾ exegetizând farizoic și strâmt, litera moartă din „Rescriptum Declaratorium“, aceasta *magnu charta* a privilegiilor sârbești.

Moga și guvernatorul Ardealului Gheorghe Bánffy, corvite, cari laolaltă cu administratorul Rhédey, aveau mandat dela Koháry, să facă împăratului *candidări secrete*, cu privire la complinirea scaunului ce eră să devină vacant prin moartea lui Avacumovici, au promovat candidările lor.

În 24 febr. 1815 cancelaria ungară face propunerea privitor de împlinirea episcopatului vacant cancelariei aulice din Viena. Aceasta desbate cauza în 18. martie 1815, cu Nr. 1560/1415 din 1815, după ce răportorul său cunoscutul Seydel o examinase în 13 martie 1815.

Moga, episcopul Transilvaniei a propus 7 inși în ordinea următoare Nic. Huțovici, Moisa Fulea, Ioan Moga, Radu Tempea, Anghel *Ianeovits* (corect Tauroviciu) și Ignatie Cărăbeț.

Gubernatorul Ardealului Gheorghe Bánffy, când promovează propunerea lui Moga, observă, că deși Huțovici, Fulea și Moga au însușirile necesare pentru oficiul de episcop, totuș foarte îi întrece pe acestia Radu Tempea, atât în privința: rangului, experienței, cât și a purtării oficiilor spirituali (*geistlichen Amtsverwaltung*) și a cunoștințelor de limbi.

Cancelaria aulică ungară opinează, că Iosif Putnic vlădica din Pakratz, să fie transferat la Arad.

Rhédey la rândul lui propuse 5 subiecte demne de a lua în primire lăsământul ieratic al lui Avacumovici. Iată-i: Iosif Putnik, Moisa Manuilovici, *Nestor Ioanovici*, Stefan Atanasievici și Procopie Bolici. Deci Nestor Ioanovici e pus în locul al III-lea. El e român, egumen în o mănăstire din Sirmiu, e din Ar-

²⁸⁾ Dr. Avram Sădean, Apostolatul primilor profesori ai preparandiei noastre, Arad, 1912 pag. 24 și 31.

deal. E mult simpatizat între români.²⁹⁾ În aceiaș vreme Rhédey³⁰⁾ și ridică incidente grele împotriva eventualei arhierie alui Ioanovicu, căci e un spirit „neastâmpărat“.

Împăratul Francisc nu decide deacum dată nimic în cauza subverzantă, ci cu datul 30 IV 1815 cere, că mitropolitul Stratimirovits să se declare mai înainte privito de episcopul vacant al Aradului, având în veder cererea poporului valahie, carele face majoritatea episcopatului vacant.³¹⁾

Dându-și Avacumovici obștescul sfârșit în 13 August 1815, sârbi și români se între în ostenelele de a asigura tronul ecleziastic pe sama unei persoane de neamul lor.

În 24 Octomvrie 1815, delegații românilor sosiseră în împărătească urbă.³²⁾

După moartea episcopului Avacumovici, cauza românilor se iea din mâinile lui Tichindeal și se concrede lui Moisa Nicoară, pe care îl aveau acum românii în vedere, pentru a fi pus în fruntea ierarhiei naționale, desrobită după atâta vreme.

Înainte de a lua calea lungă și nesigură a Vienei, Nicoară, scrie din locul său natal Giula, cu dt. 4 sept. 1815, la Orade lui Vulcan, cu privire la aspiranții episcopatului devenit decurând vacant. Despre Ioanovicu vorbește mai pe urmă, zicând, că e român din Transilvania, și că arhiepiscopul-mitropolit Stratimirovici, îl sprijinește, numai pentru circumstanța, că e crescut printre sârbi.³³⁾

(Va urmă.)

²⁹⁾ Că Ioanovicu e doritul românilor, se vede implicit, din epistola lui Vulcan, dt. 21 novembre 1816, îndreptată către Tichindeal. Anuar 1912 o. c. pag. 145 nota 6. Vulcan o. c. pag. 103 și 363.

³⁰⁾ Rhédey se știe că ținea parte românilor. În 1813 și 1819 se a întrepris energie ca profesorilor preparandiei arădane să li se dăe cotele în natura și respective 80 fl. anuali ca cenz. Rhédey a fost în Arad ca supleant de prefect al județ. Bihor, în febr. 1813 ca să examineze cauza urbei Arad, carea voia să capete drept de municipiu. Dânsul a fost prezidentul comisiunii guverniali care cerceta chestia aceasta. Hatvani direc. din Oradea, am văzut, că era secretarul acestei comisiuni. Botiș o. c. 323—4, Anuar o. c. 1912 pag. 91—2 și 176. Tichindeal înșiră în opera sa „Aretare“ pe Rhédey între patronii mirenești ai institutului pedagogic.

³¹⁾ Rhédey zice despre Ioanovicu că: „valde ingnietus esse dicatur“. Cancelaria ung. în relația sa menționată mai sus, din 24 II. 1815 se exprimă „der aber sehr un ruhig zu seyn angegeben wird“. Vom vedea mai jos îndată, că Stratimirovits îi zice că e „pașnic“ (still) Anuar o. c. 1917 pag. 7—9. Ioanovicu 176—8 și Iorga Gh. Lazăr o. c. 38—39.

³²⁾ Radu 274. Ioanovicu 187.

³³⁾ Radu 273.

Intrunirea

„cercului religios Mândruloc“ la Micălaca.

Regulamentul pentru organizarea despărțimintelor și cercurilor religioase ale Asociației „Andrei Șaguna“ prescrie intrunirea peoților cercului cel puțin odată pe an în fie care comună din cerc. Abatere nu se poate face dela aceasta prescripțiune numai din motive binecuvântate. Nu înțelegem, cum de în anul trecut, după o însuflețire din anul precedent când s'a înălțat un prea frumos monument în memoria eroilor Satului, aici nu s'a ținut cont de obligamentele din acest regulament primit cu cel mai mare entusiasm și de bunăvoie din partea preoțimeii adunate în congresul organizator ? !

Am regretat aceasta mai vârtos, pentru că Micălaca are doi preoți tineri, pătrunși de un altruism indispensabil pentru nobila chemare a preoției și, în urmăre, activi în misiunea lor. Recunoaștem timpuril grele prin cari trecem, dar tocmai acestea timpuri și acestea greutatea ne obligă, ca pentru impedecarea urmărilor probabile și posibile astăzi și mâine în vultorea patimilor, noi prin metodă specifică și expeditivă să încălzim inimile credincioșilor noștri pentru intimpinarea noastră cari venim cu ramuri pururea verzi de oliv. Și noi venim ca să dăm impulsuri pentru o fericită viață creștinească, mobilul acțiunii noastre este devotamentul credinței și misiunii noastre, ori rezumativ am putea zice: conduși de idei umanitare în toată accepția cuvântului, venim să coborâm împărăția lui Dumnezeu aici pe pământ. Noi așa am esperiat, că suntem în asentimentul opiniei publice din satele noastre, prin urmăre trebuie să ținem seamă de farmecul sufletului nepervestit al credincioșilor noștri și inimilor brăzdate de necazuri și privațiuni să le dăm ocaziune de reculegere sufletească.

N'am fost deplin înțeleși de poporul nostru din Micălaca, care în sărbătoarea Nașterii Născătoarei de Dumnezeu lucră ca în celealalte zile din săptămână și aleargă în oraș la piață, ori influințat tot mai mult de străinii încuibăți în aceasta comună odinioară curat românească, cu precizie ne putem afirma, dar cu multe regrete am constatat că cea mai mare parte a credincioșilor a lipsit dela sărbătoarea destinată să reconstitue echilibrul moral. O zicem aceasta, pentru că situația comuna în imediata apropiere a orașului Arad, unde număroși credincioși, bărbați și femei, au ocupațiuni zilnice în asemenea atmosferă in-

flamabilă este posibilă o acțiune și un curent paralizator. Ni-am dat seamă de acestea circumstanțe, pentru cari n'a fost sau aleasă aceasta sărbătoare c'un subiect atât de instructiv: pentru întreaga omenime fericita naștere a Născătoare de Dumnezeu, crescută depioșii și de Dumnezeu temătorii ei părinți, preafiericii Ioachim și Ana, într'un mod desăvârșit și în concordanță cu prescriesele legii.

Predicatorul, preotul *Nicolae Tandırău*, președintele cercului religios, în cuvântarea sa impresionant și captivant a enerat fazele din copilăria Preacuratei Fecioare și neadormita grijă a părinților ei pentru o creștere plăcută lui Dumnezeu. Admirabil de bine a remarcat ajutorul Născătoare de Dumnezeu acelora cari cu credința neșovăitoare pleacă genunchii înaintea ei și cu inimă smerită cer acest ajutor. O scenă instructivă întrețesută dintr'o întâmplare a făcut evident acest ajutor, dacă noi în năcazurile și nefericirile noastre pământestii cu încredere ne ridicăm ochii noștri către Preacurata Fecioară.

Atențiunea încordată a credincioșilor în cursul predicii ne îndreptățește a crede, că sfaturile date analog pentru creșterea sufleteilor fragede, și au făcut loc deosebil, în inimile credincioșilor, cărora mai vârtos le incumbă datorința creșterii copiilor.

Cât privește pe orator, avem toată încrederea, că cu asemenea forțe vom fi capabili nu numai să edificăm, dar mai vârtos să acționăm contra tuturor factorilor disolvanți cari cu insistență ne bat la porțile noastre. Bine înțeles înse, asemenea frumoase cunoștințe nu se pot câștiga, decât prin asiduă diligență, prin permanentă calificare și prin temeinic studiu. Câtă mulțumire sufletească stoarce asemenea succese, aceasta o simțește numai preotul conștient de datorință și mai vârtos atunci când este convins că acesta este totodată și catechismul nostru național!

După terminarea sfintei liturgii să oficiat parastas pentru binefăcătorii Bisericii, din care incident preotul *Iancu Ștefănuț*, președintele despărțământului, a făcut un călduros apel, către creștinii prezenți, pentru asemenea fapte, la cari ne indeamnă însuș apostolul Pavel, arătându-ne lămurit că credința ea însaș nu este mântuitoare, ci numai secundată de fapte cari mărturisesc aceasta credință.

După rugăciunile prescrise și după închinare înaintea sfântului jertfelnic, petrecuți de credincioși am cercetat familiile preoților *Ioan Ardelean* și *Ioan Marșieu*, la cari am luat masa oferită nouă cu toată ospitalitea. Ridicată aceasta masă, am făcut o recapitulare și

am felicitat pe oratorul zilei pentru lăudabilele prestații și am fixat proxima întrunire a cercului religios în comuna *Sâmbăteni*, după terminarea reparării Bisericii, acum în curgere.

Pentru oarele postmeridiane era contemplată o conferință cu carea fusese însărcinat preotul *Constantin Mihulin*, dar absența totală a poporului ne-a constrâns să renunțăm la ținerea ei.

Preoți participanți la întrunirea cercului au fost: *Iancu Ștefănuț* președintele despărțământului, *Măndruloc*, *Nicolae Tandırău* președintele cercului, *Cuvin*, *Ioan Ardelean* și *Ioan Marșieu* ambii din Micălaca, *Constantin Mihulin* Ciciriu și *Valeriu Felneac* din Sâmbăteni. Ceialalți reținuți la bisericile lor.

O purificare a moravurilor poate să urmeze și o logică rău înțeleasă a războiului distrugător poate să dispară numai așa, dacă vom considera asemenea străduinți și manifestații de necesități colective, cari ne obligă să ne supunem disciplinei de simțire din sânul nostru.

Raportor.

Discurs festiv

rostit cu ocaziunea parastasului pentru Gheorghe Lazăr în Pecica.

E obicei la noi ca cu ocazia parastaselor să se împărțească din partea rudelor lumânări, cari să aprind din partea noastră a credincioșilor, aci în sfânta biserică.

Contrar acestui uz — la parastasul de azi. Voi nu țineți lumânări aprinse în mâinile voastre. Rude-niile și neamurile nu sunt de față ca să îndeplinească cerința observată după obiceiul locului.

Aprinse sunt însă făcliile sufletelor Voastre iubitorilor credincioși și elevi! Căci farul aprins la București înainte cu una sută ani de marele Dascăl al Neamului Românesc, de profesorul Gheorghe Lazăr, arde azi cu putere vie, răspândind razele sale de lumină și căldură atât dincolo, cât și dincoace de Carpați.

Lumina cunoștinței limbei românești și a culturii naționale aprinsu-s'a azi până la Nistru și până la Tisa. Aprinsam și noi azi făcliile sufletelor noastre — și le-am împodobit sărbătorește — când facem această pomenire de o sută de ani.

Văd deci cu dragoste arzând luminițele, aprinse și în sufletele voastre de dascălii și preoții vostri.

Omagiu de pioasă recunoștință suntem datori să aducem și noi azi aici la granița apuseană. Azi la mormântul dela Avrig, pelerini din toate unghiurile țării își vor pleca genunchii pe lespeda mormântul

lui Gheorghe Lazăr. Acolo azi arhierii români în ornate de jale și în cântări dufioase vor sluji parastas întru memoria marelui prevestitor și Redesteptător național. Cuvântări și discursuri elocente vor fi rostite acolo din partea celor mai buni fii ai neamului și bisericii strămoșești, prin cari se va arăta munca uriașe săvârșită de Gheorghe Lazăr pentru renvierea limbii românești.

Viața scurtă a lui Gheorghe Lazăr are note comune și a celor mai mari bărbați.

A învățat la Sibiu, Cluj și Viena. Connaționalii asuprași Pașteptau să le fie Episcop, dar „împăratul din Viena” nu l-a conferit sub titlu că e „prea învățat” pentru Români. Fu numit însă profesor pentru candidații de preoție.

Ca om învățat pe acelea vremuri — natural — ajunsese în conflict cu episcopul său pentru că simpatiza pe față cu francezii și strigase „Trăiască Napoleon”.

Nefiind înțeles de ai săi, și desiluzionat de aceasta, nu-și pierdu curagiul. Având credința că mântuirea poporului românesc nu vine dela străini, și-aduse aminte că dincolo de culmile stâncoase ale Carpaților mai sunt și alți frați, cari zac în cătușile sclăviei străine. Cu avântul unui tinăr Apostol trecu Carpații în vara anului 1816. Minunea se întâmplă atunci! Visul frumos, pentru care se nevoia încă din copilărie, iată că se împlinește. Boierii români, până atunci cunoscători ai slovei grecești, se adună în jurul Apostolului ardelean — fii de țărani — ascultându-l mirați atât de muzica limbii românești — în care le vorbea — cât și de cele ce le spunea despre „originea măreață” a neamului românesc.

„Strănepoții înaltului Traian” — cum numea el pe Români — înțeleseră adevărul fermecat al cuvintelor lui Lazăr; adevăr care străinii îl țineau închis cu șapte lăcate dinaintea oropsitului popor român.

Gheorghe Lazăr convinse nu numai pe boierii munteni despre cele spuse, ci chiar și pe Domnul Țării și pe Mitropolitul Nectarie — amândoi greci — despre adevărul, că fiecare popor numai în limba proprie se poate cultiva, deci și românul numai în românește se poate ferici. Astfel școala lui dela mănăstirea Sfântului Sava în București a fost lăcașul acestui ideal, pe care îl aduse cu sine din Ardeal.

În școala aceasta predică Gheorghe Lazăr cu entuziasm necunoscut până atunci la Români înaintea fiilor de boeri „dreptul ce avem în stăpânirea pământului strămoșesc”.

El avu fericirea să convingă pe tinerii săi ascultători că dela răsărit nu mai poate veni mântuire, ci aceasta o putem avea în viitor numai dela națiunile — surori din Apus. Sub impresia cuvintelor prevestitoare de zorii desrobirei, mulți tineri doritori de carte, nu mai plecară la Constantinopol ca să învețe turcește și grecește, ci porniră în Italia și Franța, unde studenții români în entuziasmul lor uimire lumea cu geniul și temperamentul lor latin. Oare al cui fu

meritul înaltei instrucții de care s'au împărtășit pleiada aceasta de tineri, dacă nu a marelui lor Dascăl ardelean?

Deși propovedania lui Gheorghe Lazăr în limba română fu numai de puțini ani, totuși știința și lumina propagată de el fu așa de strălucitoare că fața Țării românești începu să se însenineze, iar starea lucrurilor începu să se schimbe.

Pentru că trebuie să știți că, ceea ce Tudor Vladimirescu a susținut cu spada în mână, Gheorghe Lazăr a vestit prin cuvântul său profetic.

Nu e de mirare deci că activitatea încordată de, câțiva ani la școala, unde toate cursurile de teologie, filosofie, inginerie ș. a. un singur profesor le preda după cum se poate vedea din programul de studii ce ni l-a lăsat — l-a istovit într-atâta, încât în anul 1823, frații lui Gheorghe Lazăr pleacă dela Avrig la București să-l aducă acasă, unde dânsul în urmă se dori.

Întocmai ca Șaguna care din Sibiu dori să fie îngropat îngropat în satul Rășinari, așa s'a dorit mai înainte Gheorghe Lazăr să se rentoarcă în satul său natal.

Nu putea oare el să muncească mai puțin și să câștige parale multe cu minunata-i știință, în loc să se bolnăvească de moarte și să ducă lipsă? Împlinirea idealurilor se ajunge însă de celea mai multe ori numai prin jertfe grele. Astfel și idealul națiunii românești s'a putut împlini numai prin jertfirea de sine a multor oameni mari, între cari, la loc de frunte stă Gheorghe Lazăr.

Rentors acasă în vara anului 1823, se stânse în floarea vieții — în etate de 44 ani — la 11 Sept. v.

A trecut un veac dela moartea lui Gheorghe Lazăr. Numele lui „purtător de biruință trăește însă și va trăi împreună cu națiunea română. Învățăceii săi vrednici s'au nevoit ca opera începută de ilustrul lor profesor să nu se piardă, iar numele lui să nu se șteargă. Faptul acesta l-a eternizat învățacelul său, poetul Eliade Rădulescu în versurile:

„Precum Hristos pe Lazar din morți l-a înviat,
Așa Tu România din somn o-ai deșteptat”.

Pentru aceasta națiunea și biserica română recunoscătoare, prin reprezentanții săi; aduce azi omagii meritate marelui și întâiului Dascăl și regenerător al limbii românești.

Azi biserica română ortodoxă prin destoinicul său reprezentant va rosti cuvinte de mărire la adresa celui ce înainte cu mai bine de o sută de ani nu s'a fost îngăduit să ocupe acest scaun de Arhiepiscop.

Reprezentanții guvernului, școlilor și a tuturor instituțiilor noastre mai înalte vor pleca azi fruntea pe mormântul lui Gheorghe Lazar.

*

Trebuie să treacă neamul acesta de azi și să veniți voi elevi — generația de mâne — ca să înțe-

legeți eforturile uriașe ale unor bărbați mari ca Gheorge Lazăr pentru limba și legea românească, — pentru ca la o astfel de serbare să știe lua parte fiecare român „cu mic cu mare“.*)

Dacă avem azi școală cu limba dulce românească, Gheorge Lazăr ne-a lăsat o moștenire. Deci „pomenirea lui“ în neam și 'n neam va fi în veci.

Dr. I. Felea.

*) Aluzie la faptul urăcios al necertării sfintei biserici aproape întregă vara până toamna târziu — în Pecica.

Sfințirea bisericii și clopotelor din Bucovăț.

O zi de bucurie și înălțătoare de inimi a fost ziua de 8 Septembrie v. Sântă-Măria — mică pentru poporul credincios din comuna Bucovăț.

În această zi, în prezența unui public numărös s'a sfințit biserica ort. rom., renovată și din nou pictată, precum și trei clopote nouă: unul făcut prin donațiunile credincioșilor, al doilea donat de filiala cooperativei „Furnica“ la inițiativa președintelui acestei societăți preotul Petru Țăran, iar al treilea donat de marele proprietar Alexandru Băcilă din loc. Aceste clopote înlocuiesc pe cele revirite de autoritățile măghiare pe timpul războiului mondial.

Sfințirea bisericii s'a efectuat prin Domnii preoți: Petru Țăran din loc, Iuliu Țoldan, Dimitrie Ionescu din Remetea și Ioan Ilieviciu din Moșnița.

Răspunsurile liturgice le-a executat corul vocal „Doina“ din loc sub conducerea dibace a părintelui Const. Micu, care a și înființat cu multă jertfă acest cor.

Acestui preot îi revine meritul pentru jertfa și neobosita osteneală, ce a adus-o în timpurile acestea grele, pe lângă foarte mari greutatea, întru înfrumșetarea lăcașului Dumnezeuesc, de care se pot mândri azi Bucovicienii.

Numai aceia pot înțelege și aprecia faptele acestui preot, cari nepreocupați judecă drept, cari cunosc devotamentul și dragostea unui preot conștios de chemarea sa față de popor, biserică și școală.

Să dea Dumnezeu, că acest preot cinstit și activ, să aibă mai mulți imitatori pe acest teren, ca să ne mândrim și noi Românii cu biserici și școale pompoase, cari sunt făclia culturii atît de neglijată la noi pe sate în comparație cu a străinilor.

Deci să cinștim preoții noștri, cari și în timpurile cele mai critice au susținut în popor simțul de naționalitate și religie.

Un sâtean.

Ordinile trimise administrațiilor financiare din toată țara.

Comisia centrală fișcală, după discuții prelungite în mai multe ședințe, a fixat următoarele norme noi pentru aplicarea legii impozitelor directe, norme cari au fost transmise tuturor administrațiilor financiare din țară spre aplicare imediată.

Impozitele asupra pământului agricol.

Pământurile cesionale din Ardeal, adică pământurile cari sunt proprietatea parohiilor și cari sunt date spre folosință preotului, în mod gratuit, sunt supuse la impozitul agricol cu cota de 12 la sută plus adăduționalele, considerându-se că sunt exploatate în regie, iudiferent dacă preotul le exploatează el singur sau sunt date în arendă la alții și el încasează arenda. Impunerea să se facă pe numele parohiei, iar impozitul să se încaseze dela preotul care folosește pământul.

Preotul având folosința gratuită nu poate fi considerat ca un arendaș, ci ca un uzufructuar și deci acesta nu poate fi supus la impozitul comercial.

Pământul aparținând parohiilor și școlilor, destinat a fi dat în arendă, fie că este arendaș preotului sau învățătorului, fie unei alte persoane străine, este supus la impozitul agricol cu cota de 14 la sută plus adăduționalele, iar arendașul la impozitul comercial.

Pământul aparținând școalelor situat în imediata apropiere și servind ca câmp de experiență pentru elevi, fie că este cultivat de învățători, fie de comitele școlare, întră în prevederile paragrafului 12 din instrucțiuni, adică este scutit de impozitul agricol, fiind considerat că servește unui scop de utilitate publică.

Mișcări culturale-religioase-morale în Hălmațiu.

Ziua de 10/23 Septembrie a. c. a fost pentru noi Hălmațeni o adevărată zi de sărbătoare ce mi-a înălțat inimile tuturor. Cercul religios I. al despărțământului Hălmațiu al Asociațiunei clerului ort. rom. A. Șaguna, și-a desfășurat activitatea în Hălmațiu de astădată:

Serviciul divin în sf. Biserică din loc, s'a oficiat cu evlavie pătrunzătoare de inimi a numeroșilor credincios adunați chiar, și din comunele din apropiere. Au slujit sf. liturghie sub conducerea părintelui protopop C. Lazar, preoți Ioan Nicula din Hălmațel, Alexandru Gligor Bănești, Elie Cristea Lunșoara, Ioan Sârban Bodești și diaconul cerem. Enea A. Joldea. La priceasnă părintele Elie Cristea a ținut o frumoasă predică despre „credința viuă în Christos și necredința deacum“.

După serviciul divin s'a adunat poporul întreg din biserică: bărbați, femei, copii și copile în sala spațioasă a „Societății meseriașilor r. Avram faneu” din loc. Aici după cuvântul de deschidere a părintelui protopopul nostru, notarul cercului r. a citit „Raportul despre activitate frumoasă a cercului religios” ce a desvoltat în 1922/923 în comunele: Hăl-măgel, Luncoșoara, Bodești, Brusturi și Hălmagiu; precum, și despre starea celor 4 case culturale înființate în 4 comune. Mai apoi am ascultat cu mare plăcere prea frumoasa Conferență liberă a părintelui protopop C. Lazar despre tema „Să urmăm lui Christos!” ce a stârnit adânci simțeminte de evlavie și de căință în inimile ascultătorilor! După terminarea acestora s'a ținut Adunarea gen. extraordinară a despărțământului „Astrei”, care s'a reorganizat după o pauză de 8 ani din cauzele războiului și a timpurilor de refacere. După raportul protopopului, preș.-director al despărțământului dl C. Lazar, a luat cuvântul dl Dr. P. Oprîșa prof. din Brad, ca delegatul comitetului central din Sibiu și într'o entusiastă vorbirea a arătat marea importanță a „Astrei”, în urma căreia s'au înscris deloc 3 membri fondatori cu câte 400 Lei, 26 membri pe viață cu câte 200 Lei și 10 membri ordinari câte 10 Lei taxe anuale; s'a încasat numai decât în taxe 2130 Lei pentru Asociațiunea „Astrei”. După masă la 3 ore s'a ținut 2 conferențe: una de cătră Dr. Pavel Oprîșa din „Legendele Zărandului” alta citită de dl protopop C. Lazar „Femeia în istorie” scrisă de dșoara A. Nemeș directoara școlii civile de fete din Brad. Ambele au fost ascultate cu mare plăcere; și ne-am depărtat cu toți însuflețiți de gândul bun să urmăm și deaci nainte cu drag, vrednicilor noștri conducători pe calea luminei și a credinței adevărate!

I. T.

Cerc religios la Bata.

Cercul religios Birchiș, și-a ținut a IV-a întrunire din a. c. în comuna Bata la 3/16 Septembrie, participând la aceasta întrunire 7 membrii. La oarele 10 a. m. s'a început sf. liturghie servită cu solemnitate în sobor. La priceasnă a predicat cu mult succes pâr. *Moisă Bordsiu* din Birchis. La finea sf. liturghii să celebrat părăstas pentru 2 fruntași din comună. Apoi am escurs cu procesiunea pentru sfințirea școlii nou reparate. Aici a predicat președintele *Laurențiu Barzu*, despre școală și foloasele ei pentru cultivarea poporului.

După masă la oarele 3 s'a ținut conferința pentru popor, cetindu-și președintele L. Barzu disertația despre patima beției și urmările ei stricăcioasă conf. a fost cu viu interes ascultată de cei prezenți.

Cu mahnire constat că dela biserică au absentat toți elevii de școală, deși învățătorul știa că să

va sfinții și școală. Poporul încă n'a fost tocmai numeros și faptul să esplică prin împrejurarea că ținutul aceasta ăst'an a produs mult rachi și nația pe-trece mai bucuros în jurul căzanului, decât în casa Domnului. Sperez că timpul le va indrepta toate.

Cercul cultural al învățătorilor din plasă ni-sau oferit de bună voie la colaborare la înaintarea poporului. Le-am primit cu bucurie ofertul, dar ne-am ales numai cu promisiunea, pentru că deși să angajă-re și Dlor să țină o conferență d'n sfera școlară, cauza a rămas baltă, pentru că la conferența de după amez, nu nea onorat cu prezența, nici măcar învățătorul local. Tot așa am pățit'o și în comuna Teta.

La finea conferenței președintele mulțamește atât membrilor cât și oaspeților, cari ne-au onorat cu prezența.

Raportor.

INFORMAȚIUNI.

Domnul Ministru al Comunicațiilor a acordat participanților la congresul preoțesc dela Arad din 23 și 24 Octomvrie 1923, reducere de 75% pe C. F. R. începând din 20/26 Octomvrie a. c. dela orice gară din țară.

Pentru lupta împotriva sectelor. A apărut în editura Librăriei Diecezane din Caransebeș și P. Suru, București, o prețioasă lucrare sub titlul de: *Pentru neam și lege*, 40 de cuvântări de învățătură împotriva adventiștilor și baptiștilor de diaconul *Dr. Gheorghe Comșa* subdirector general în ministerul cultelor și artelor, prefață de prof. Dr. I. Mihălcescu, cu aprobarea consistorului superior bisericesc și a sf. Sinod, și cu binecuvântarea, I. P. Sf. Mitropolit al Ardealului. — Volumul părintelui diacon Dr. Gh. Comșa va face foarte bun serviciu preoților noștri în lupta ce trebuie s'o purtăm împotriva sectelor dușmane atât statului, cât și bisericii. Prețul volumului de 182 pagini este 35 Lei.

De vânzare la Librăria Arhidiezezană în Sibiu.

Aviz Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Sava Raicu Nr. 77, am deschis un *birou-technic de arhitectură; construiesc orice planuri de case, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colaudări de tot felul de lucrări de zidiri, și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
architect.

CONCURSE.

Să publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. III-a **Berindia**, cu termen de **30 zile**.

Salarul din parohie: 1. Sesiie din 7 jugh. 386□. 2. Bir și stole legale. 3. Casă parohială.

Reflecțanții i și vor trimite rugărilor de concurs oficiului prot. ort. rom. din Buteni având a se prezenta poporului în bis. din Berindia.

Reflecțanții din alte Dieceze trebuie să adreseze la petit învoirea Consistorului ort. rom. din Arad, că pot reflecta la acest post.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. II-a devenită vacantă prin decedarea preotului **Ștefan Stan**, să publică concurs cu termen de **30 zile**.

Salarul din parohie: 1. Sesiie parohială de 30 jugh. 2. Bir și stole legale. 3. Un intravilan parohial fără casă parohială.

Alesul va predica cel puțin de două ori pe lună, va catehiza la școala din loc fără remunerație dela parohie.

Văduva rămasă de Șt. Stan conform Ș. 26 din Reg. va beneficia $\frac{1}{2}$ din venitul acestei parohii până la 19 Aug. 1924.

Alesul va administra și parohia a II-a vacantă din Chisindia și va beneficia venitele acestei parohii afară de sesia par.

Intru cât nu se vor prezenta reflecțanți cu cval. de cl. II-a sunt admiși și cei cu cval. de cl. III-a.

Reflecțanții vor trimite recursurile oficiului ppt. din Buteni. Dela recurenții din alte dieceze trebuie învoirea P. S. Sale Episcopului Aradului să poată recurge.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa II. din **Cutina**, protopresbiteratul Belințului, devenită vacantă în urma abdicării parohului Emil Păcurariu, se escrie concurs cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Beneficiul împreună cu acest post este:

1. Folosirea sesiunii parohiale, în extenziune de 32 jugăre.

2. Intravilanul parohial, în extenziune de un jugăr.

3. Stolele legale.

4. Intregirea dotației dela stat, conform pregătirei.

Casă parohiale de prezent nu este, dar comuna se îngrijește de locuință până la eventuala zidire a casei parohiale, dar chiria o plătește preotul ales. Alesul are să predice cel puțin tot a doua săptămână

să provadă catihizația la școala noastră fără altă remunerație. Parohia e de clasa II., dar întrucât nu se vor prezenta reflecțanți cu cvalificație de clasa a II-a, se admit și de cei cu cvalificație de clasa a III-a.

Alesul va avea să plătiască toate contribuțiile publice și ecvivalentul după beneficiul său.

Reflecțanții au să-și trimită concursurile lor, adreseate Comitetului parohial, în termenul concursual, Prea Onoratului Oficiu protopresbiteral ortodox român din Belinț, și să se prezenteze, — cu prealabila învoire a protopresbiterului concernent, — într-o sărbătoarea, sau într-o Duminecă în sf. biserică din Cutina, spre a-și arăta desteritatea în rituale, cântare și oratorie.

Reflecțanții din altă dieceză au să producă act despre consensul P. S. Sale, a D-lui Episcop diecezan.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopop.

—□—

1—3

În baza rezoluțiunii Consistorului diecezan Nr. 2999/1923 pentru îndeplinirea parohiei a II-a vacantă din **Pauliș**, prin aceasta să publică concurs cu termenul de recurgere de **30 de zile**, dela prima apariție în organul „Biserica și Școala“.

Parohia este de clasa I-a. Venitele parohiale sunt:

1. O sesiune (32 jugh. cad.) pământ.

2. Stolele legale.

3. Birul parohial stabilit de corporațiunile parohiale și aprobat de Ven. Consistor și anume:

a) Dela credincioșii fără pământ Lei 5

b) Dela cei cu până la $\frac{1}{4}$ pământ Lei 20.

c) Dela cei cu peste $\frac{1}{4}$ pământ Lei 30.

Casă parohială nu este.

Alesul va predica în biserică cel puțin de 2 ori pe lună, va provide catehizarea elevilor dela școlile din localitate și va suporta toate sarcinile publice după venitul parohiei sale.

Cei ce doresc să recurgă la acest post să-și trimită recursurile lor adresate Comitetului parohial din Pauliș și instruite cu documentele de cvalificație conform concludului sinodului eparchial 84/910 și despre eventualul serviciu de până aci oficiului protopresbiteral ort. român din Radna, iar dâșii să prezinte — cu stricta observare a dispozițiunilor Ș-lui 38 din Regulamentul pentru parohii — în sfta biserică din Pauliș spre a să face cunoscuți poporului.

Recurenții din altă dieceză vor produce și învoirea P. S. Sale D-lui Episcop diecezan de a putea reflecta la această parohie.

Din ședința comitetului parohial ținută la 3/16 Septembrie 1923.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu*, m. p. protopresbiter.

1—3

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Censura presei.**